

Մանգրամի Էֆեմար

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԷ ՎԷ ՄԵՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

ԽԻՆՃԻ ՄԵՆԷ

1867 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 27 ՉՈՐՇԷՄՊԻՀ

ՆԻՄԵՐՈ 556

Երանգմանի ինքնաշարժական և երկու անգամ 300
նիւթի վերինը, անհրաժեշտի, բոլոր փորձող տարի
Յիսկան օրացույց, 200 զ" օրացույց, 100 զ" օրացույց,
յառ, վեճիկների տարի 50 ար փորձող տարի 100 զ" օրացույց

Իրանաթիւն պէտք է ունենալ իշն, պէ-
տէճի տէճաւ 5, իշնի տէճաւ 2,
վեճիկների վեճաւ տէճաւ 4
էր գրաւուց տէճաւ տէճաւ

Մեքսիկոյ վեճաւ, Պէյ-օրացույց տարաւ-էլ
467 Նիւթիւն ինքնաշարժական և երկու անգամ 300
նիւթիւն, անհրաժեշտի 8. փորձող տարի 100 զ" օրացույց

ՀԱՎԱՅԻՍՏԱԹԸ ՏՈՒՆԻՆՅԵՆԷ

ԿԻՐԻՏԻՆ ԱՀՎԱԼԻ

Կիրիտ ձեզերեսինն հալինի պիղպաթ
մուսանէնն իթմէք իւզրէ հէր թարաթը-
նը աօլաշան պիր ինկիլիզ սէյնեան ալա-
թրանկա յունկար 1 թարիլիէ Հանեա-
տան Լէվանթա շու վէճի իւզրէ եազ-
մըն տոր :

« Օգուեանլարնըզ վէ ումու մէն է հա-
լինն պու թարաթտան սահիհ խապեր-
լէր ալմաղա խալիլիէ կիւճիլքլէրի պու-
լունտուղունտան, մահէլ ինտէն տիգգաթ-
լըճա թահսիլ օլունմուշ աթիտէքի մա-
լիւմաթը նէշը իթմէք իշն գապիլ տիր
մէմնուն օլունտունուզ : Կիրիտ ձեզերէ-
սինտէ տէօրթ Ֆըրգա վար տոր, պի-
րինճիսի, Տէվլէթի ալիւննին էն զեւտտէ
կիւճիլքլէրինն մուճիպ օլան եանի հէր
հալտէ կիրիտին Եունանա իլհադ օլունմա-
սընը իտտաա իսէն Ֆըրգա տոր, պու-
թըրգա վազաա սալըճա չօղուզ տէյիլ
իսէտէ, չալըզսն վէ պազը մէրթէպէ
շէճի օլունպ, վէ հիշ պիր շէյտէն սալը
իթմէպ, պու Ֆըրգաա իլհադ օլանլար
տաղարտա եաշամագտա, վէ հարամի-
լիք ուսուլինտէ տաղանմագտա տորլար :
Թէհտիտ վէ եալտա ձէպլ իլէ հիւքիւ-
մէթի սէնիկէնն իթաաթ իթմէքլիկէ
մէյլ կէօսթլէրէն էհալիկէնն օլունլար :
Ապլօգանն պօզուլմասընը թէշլիգ իտէր,
վէ ասաքիրի Եահանէյի թաճիգ իտէր,
տալիմա 50-100 նէթէրտէն իպարէթ պէօ-
լիւքլէր տօլչըրլար : պու Ֆըրգա Բու-
սիտան վէ Եունանաա կէլէն իւմիտէր
իլէ պազը սաղլանմագտա տոր, Բուսիա-
նըն մուսվէնէթ իթմէք վաալէրի վէ Եու-
նանըն տալի թիւրքիտա գարշը աչըզ-
տան աչըզա խուսուլմէթի օլմամը օլա-
իտի, կիրիտ իլիթիլալը Բէք չարուք թէս-
քին օլուն իտի, Իքինճի Ֆըրգաա խալ :

Իճէ կիրիտիւրտէն իպարէթ տիր քի,
մուհազգազ սուրէթտէ պազը միւսաա-
տէլէր իսթիտա իթմէքտէ տիրլէր, վէ է-
կէրշն պու թարալ պիր թէտպիր ձեզերէ-
նին իսթիրահաթընը թէէմին իտէպիրիլ
իսէ, տէվլէթի Ալիւննինն օլ միւսաաաթլէրի
իհսան իտէճէ կինի մէմուլ իտէրիմ : (Նա-
սըլ քի էքսէրիսի իհսան օլունտուլար)
լաքին պու Ֆըրգա հէնուզ էվլէլքինն
թէէօրիլ թահիթընտա տոր :

Իւշիւնճիւ Ֆըրգաա տէվլէթի Ալի-
կէնն սաաթգ պուլունանլարտան իպարէթ
օլունպ, տալիմալ էվգաթ ասաքիրինն մու-
ապլէնէթ վէ հիւսանէթլէրինն մաթլունպ ի-
տէրլէր, Ֆաղաթ պու պիշարէ տտէմլէր
իքի գըլըճ արասընտա գալմըշ կիպի տիր-
լէր, ասաքիրի Եահանէ կէլիլիկէնտէ ան-
լէրին մէքիւլսթընը եէրլէր, վէ ասաքիր
կիթիթքտէն սոնրա գօրպալար կէլիպ, աս-
աքիրի Եահանէյի իպարազ սաաաղաթ
վէ հիւսան թէվլէճճիւ հէ օսթէրմէլէ-
րի իլին անլէրի թաղեիգ իտէրլէր, Տէօր-
տիւնճիւ Ֆըրգա տէնիզ գընըճ իմաղա-
րընտա, վէ ձեզերէնն Եարգ թարաթըն-
տա պուլունան հէման քեաֆիթէսի տա-
լիլ Սիւսիման էհալիտէն իպարէթ տիր
քի, խօշնուտ վէ րահաթ տորլար :

Չօրպալարն սիլահ թահիթընտա օ-
լարազ գաշ քիշիտէն իպարէթ պուլուն-
տուղլարընը անլամագ կիւճ իսէտէ, 4 եա-
5 պին տէնիլսէ սահիհ օլապիլի :

ձեզերէնն իշ պու խարապիկէթիլի
մուճիպ օլան իլիթիլալն թէսքինն իշն
պիղպաթ պուլարտա պուլունան Սաաթա-
գամ հազրէթլէրի օլիթիլգաաընա կէլին
տիրքտէ, շիմտիկէ գաաթար միւսիհ վէ
հիւսան թէսվիկէ թարիլգիտէ տէվաթ
իթմէքտէ տիրլէր : ձեզերէնն տալիլի
տալիլիլ իթաաթ օլմաեան նահիկէլէ-
լինտէն խալիլիէ քէսանըն շէհրլէրէ կէ-
լիպ, վէ ազճէ վէ միւհիմաթ իլէ տա-

լա կիթմէնն միւսաաաթլէրի վար տոր :
ձեզերէնն թէքմիլ վիւսաաթընտա թիւ-
թէնք սէօր Բէք գըլթ իշիտիլիլ : Պազը
մահէլլէրտէ գուլլէ ինշա օլունմագ իւզ-
րէ օլունպ, մապէշիլլէրտէ տալիմա գա-
րաղօլ իլէ մուխապէրտիթ օլունմագ տոր,
իթաաթ իթմէնն պիւթիւն նահիկէլէ-
լին էթրաթընա պու գուլլէլլէրտէն ինշա
օլունմագ տոր, ձեզերէնն իշէրիլլէրին-
տէն էհալի, հիւսան օլունուլ իսէ
իթաաթ իտէճէքլէրի պէեանընա տալիլ,
վէքիլլէր կէօստէրմէքտէ տիրլէր :

Իքի թրիսթիան փաշալար մէմուլի-
կէթլէրինն միւսաաաթլէրի իթիլլէր, վէ
խալըրլը րաթօրթօլար կէօստէրմէքտէ
տիրլէր : վէլ հասըլ Պապը-Ալիյէ գարշը իս-
եանն չըզմըշ օլան թէպաաթ պէշիլիկէ
հէր պիր շէյ իսի պիր հալտէ եիւրիւ-
մէքտէ, Պապը-ալի, իսթէնիլէն միւսա-
աաթլէրտէն էքսէրիսինն իհսան իթմէք
նիկէթլինտէ օլունպ, էճնէպի միւսաաթ-
լէսի տալիմա տէվաթ իտէրլէր, իլիթիլա-
լըն թէսքին օլունմաաընը միւսքիլիկէ
իթմէպ իսէ հէր պիր շէյ եաղընտա խի-
թամ պուլուն :

Բուսիտնըն հարազ սէֆինէլլէրի քեաթ-
թէյի նիգամ վէ գանունուն իլիաթը օ-
լարազ, հէր հաթթա, գալիլիլ, սիլահ,
վէ էլպիսէ վէ տահա Ֆէնաաը, մուսվէ-
նէթ վէ իմաաա վաալարը կէթլիթիթէ
մէզքիւլ սէֆինէլլէր թօրլար էնտալիթի
իլէ սէլաուլաաաազ գօրպալարն սէրկէր-
տէսինն կիրիտտէն ալըպ վէ եալտա կի-
րիտէ չըգարտըգճա վէ կիճէլլին Ֆէ-
նէրլէրի սէօնմիւշ օլունուղու հալտէ ապ-
լօգաեը պօզտուգճա, պու իշէր պու
հալտէ տէվաթ իթիլլէր, կիրիտ ձեզերէ-
սի գօրպալըզ հալիկէնտէ սաղլանընագ վէ
պիր էճնէպի միւսաաթլէրի էմալ օլ-
մուշ օլաճագ տոր քի, պիր իլիթիլալ վազ-

Թի պու միւտախելէ պէոյիւք տէվէթլէրէ գարշը տախի տէօնէպիլիք: Թիւրքիա եայլընդձա Եոսնան իլէ բէք գոլայ կիւլէ շէպիլիք, վէ Ֆիլ վազը քէնտիսի իշին պու հալտէ տուրմատան իսէ, աչըգտան աչըղա մուհարէպէտէ պուլսունմասը էվլա տըր: Շիւրհէսիք տիր քի քէնտի պէոյիւք խաս մինին գուլանտըղը «գայըֆլաթմագ» բօլիթիգասը, զապէթլէ խարապիլիթ վէրէճէք սուրէթտէ տավանմագտա տըր: Ալի բաշա հազրէթլէրի թէեհսիլիլէ պուլսու Ֆարգ իթմէքտէ օլուպ, պու հարաքեթա գարշը շէտիա սուրէթտէ բօթէսթօ իթմիշ տիր տէնիր: Օսմանլը տօնանմասը իյի հալտէ իսէտէ, հալ պու քի ճէգիլէնին հէր թարաֆընտա ասա քիր տաղըմըշ օլտուղունտան անլէրին միւհիմմաթը թաշընմասը տօնանմա իշին էբէյիճէ եօրկուսուղ վէրէճէք պիր խտ մէթ տիր, տէօրթ առէտ գըրհլըլար կիւ զէլ սէֆինէլէր տիրլէր, Ֆազաթ թայի Ֆալարը թալիմէ միւհիմմաթ տըր: Մու հասէրէ ճէգիլէնին պազը գըրլարընտա մահտուտ տուր, չիւնքի տօնանմա սայըր խըտմէթէ իգթիլպ օլուեօր: Օսմանլը լարըն գալ ինճէ Բուսիալըլար գօրպալա րա հէր պիր իգթիլպարընը թաշըմագ տա տըրլար: Ֆրանսըգ, ինկիլիզ, Ավսթրիա, Բրուսիա վէ իթալեա հարպ սէ ֆինէլէրի միւտախելէտէնլիլս պիւթիւն կէրի տուրմուշար տըր:

— Հանեատան ալաֆրանիս դեկտ. 23 թարիխէ եազըլտըղընա նէգարէն, դեկ. 24տէ տմիրալ վէսիմբաշա հազրէթլէրի Օսմանիէ նամ գըրհլը ֆըրգաթօն իլէ Գանտիաեա կիթմէք իւզըն իբէն, Արմիրօ եազըլարընտա գըրլտա վիթիազ նամ Բուս վարօրուսու կէօրմիւշ տիւր, քի, Գուրիյէնին գալ ինճէ չուվալար գարաեա չըգարմագ իւզըն իմիշ, վէ լէ վանթըն եազտըղընա կէօրէ օրատա թօր լանմըշ օլան 100 նէֆէր գատար ֆա միլեալարը ալմաղա հազըրլանմագտա իմիշ: Արմիրօ, Պապը-ալի թարաֆընտան էճնէպի սէֆինէլէրինէ Ֆամիլեա ալմագ իշին կէօսթէրիլէն մահէլէրին տախիլնտէ օլմատըղընտան, վէ վէսիմբաշա հազրէթլէրի, խայլի կիւնտէն պէրու Ֆամիլեա ալմագ իշին հիշ պիր սէֆինէլէրուսաթնամէ վէրմիշ օլմատըղընտան, ֆըրգաթօնու թօրլարընը տօլտուրուպ, վէ եօլու, մէգքիւր վարօրուս իւզէրինէ չէվիլիպ եանընա եազըլտըղընտան սօնրա, սանտալ կէօնտէրիպ Բուս վարօրուսու գօմանտանըն ֆըրգաթօնա տալէթ իթմիշ, վէ ապլօգա ուսուլնին խիլաֆընտա օլան մէգքիւր հարաքեթը հազըրլտա թէչէքքի իթտիքտէ, քէնտի գօնսօլտուստան րուխսաթ թահսիլ իթմէսինի իսթէեիպ, Ֆազաթ գօնսօլտ թարաֆընտան, րուխսաթ օլ

մագտան տախի իճրա իտէպիլիք ճէվապը վէրիմիշ օլտուղըն էօր պէյան իտէրէք, գուսուրտա պուլուսուղըն իգար իթմիշ վէ Սուտա լիմանընա կիտիպ գօնսօլտուս գարարընա պէքլէեէճէկինի թէքլիֆ իյլէմիշ տիր:

Գուրիյէնի մէքթուպա նէգարէն պու հէնկեամտէ պիր ինկիլիզ գապիթի հազըր պուլուսուպ, Օսմանիէ ֆըրգաթօնու հիւմայուղունտուս եազըլաշմասընտա, Բուս վարօրուսու չըգարընա թօրպալարաճէլէթէն հայվանլարա եիւքլէթիլիպ տաղա կէօնտէրիլիշ օլտուղընու թաստիգ իթմէքտէ տիր:

Պապը-ալի թարաֆընտան Ֆամիլեա թաշըմագ իշին էճնէպի սէֆինէլէրինէ միւսաաաէ վէրիլմէեէճէկի սէօյլէնմէքտէ իսէտէ, գալթէն Բուսիա սէֆինէլէրինտէն մատապը պու միւտախելէտէն սարֆը նազար իթմիշ օլտուղըլար հալտէ, էն զիեատէ շիւրհէ վէրէն Բուս վարօրուսընա պու միւտախելէտէն վազ կէչմէլէրի թէնպիհ օլուսա ճայիլ տիր:

Ա Ձ Գ Ա Յ Ի Ն

Մէսմուհիլիզէ նէգարէն պու բազար կիւնիւ «Լուսաւորչական բարեկարգեալ եկեղեցի» իւնվանը իլէ եէնի բէյտա օլմուշ օլան պիր ֆըրգանըն Հայ վարդապետլէրինտէն պազըլարը, Պէյ-օղլունտա պիր մէքթէպտէ թօրլանպ, «Պատկեր Հայաստանեայց» քիթապըն ահբեամընձա շիմալիք քարոզար վէ տուալար իճրա իթմիշլէր, վէ եէվմի մէգպուլտէ պիր Հայ գըղը պիր Ալմանեալ իլէ պսակ իթմիշլէր վէ հէր բազար կիւնիւ պու ճէմիլէթ թէճէմիւ օլունմագմըշ:

Էսէֆ իտէրիլք քի, րուհանի իտարէմիզն առէմի գապիլիլէթ վէ թէքեա սիւլի իլէ էհալնին հիշ պիր վէճ իլէ սէատէթի հալնէ տայիր պիր զայրէթ վէ ֆէտաքեարըղը օլմատըղընտան գալթէն միլէթիմիլ պիր գաշ գըսմա թագ սիմ օլունմուշ իբէն, պիր գըսմ տախի արթմըշ վէ պէօյլէ կիտէր իսէ պու րուհանիլէր սայէսինտէ պէլքիտէ պիւս պիւթիւն տաղըլաճագ տըր:

— . . . Միւլէրիֆ. 1867 դեկտ. 1 Բալու. Մանգուլմէնին 539 ունձու նիւսիւսինտէ Միքայէլ Եազընեան իմգաօրլա պիր մէքթուպ նէշը օլունմուշ օլունտուղըն կէօրտիւք քի, պիւթիւն հէմէհէրիլէրիմիլք էօնիւնտէ սահիպ իմգաեա ազ շէրէֆ տէյիլ տիր, օ առէմիլէր քի, մէրգուս սահիպ իմգանըն իֆթիրալարա տօլու օլան մէքթուպունտա նագլ իտիլէն շէյլէրին ապը հազըրգաթի հալնէ էյիտէն էյի վագըֆ տըրլար: Ֆիլ հազըրգա միլէթիմիլք մէտէնիլէթ թարիլիլէ գա

տէմ պատըրգձա, քէնտիսինին մահվ ու նապէտիտ օլմատընա արգուքէշ օլան վէ եայլընդ մէնֆաթը շախսիլէլէրինէ խրտ մէթ իթմէքտէ պուլուսան պիր թագըմ իշխանլարըն ալտաթընը եօլարընը կէօրմէյէ վէ թագպիհ իթմէյէ պաշատը: Քէզալիք րուհայան գիւմրէսինին վէ պախուսուս առաջնորդարտան էքսէրիօնին քիսէլէրինի տօլտուրտուգտան մատա, քէնտիլէրինի պիւլիւք հիւրմէթ վէ իլթիֆաթլարա շէրէֆլէթմէլէրի իշին թուլթաուգլարը նապէձա թարիլիլէրինի անլատը: Նասըլքի, հէնուգ կէօզիւմիւզ էօնիւնտէ տիր, խաշատուրուն, Նիկոլոսուն վէ տահա սայիր պիր գաշ քիշիլէրին բարլագ սուրէթլէրի քի, զագէթալարա նագշ ու պէեան օլունմուշ տուր:

Լաքին պուլնլարը կէօրէրէք, պիւթիւն էօնիւմիլք չըգան իշխան վէ եախօտուրուհա պանլարընէզիլ վէ թագպիհ իթմէեէ հագգըմըգ օլմուշ մը, օլմագ մը, քի օնլարըն իշինտէ քեարկիւզար վէ հագիգաթ շինաա գաթար տախի պուլուսունլար, աճէպա պիլիմ նահագգ օլան արգու վէ իրատէթիմիլք իճրա իթմէլէրի վէ հագգանիլէթի աչըգտան աչըղա մէյտանա չըգարմալարը իշին, անլէրին նամուսունու բայմալ իթմէք Ֆարգ մըտըր: Նասըլքի, Մ. Եազընեան եալան իֆթիրալարա տօլու օլան մէքթուպու իլէ առաջնորդումուգ Սարգիս վարդապետ ալէյհինտէ թէչէքքի իթմիշ վէ իսմինիլէքէլէմէյէ գըեամ իյլէմիշ տիր:

Ֆիլհագըրգա պու եազընլարտա պէլտէմիլտէ իքի նէֆէր միւթէէհիլէր հագգընտա միւճատէլէյէ պաշանլար, լաքին պուլունտա սէպէպի առաջնորդտէյիլ իտի: Քեաֆֆէյի հէմէհէհիլէրի միլք մալիւմ օլտուղու վէճ իլէ ֆիլվագը խօշմաթ գարիյէսինտէն տիրացու Նիւսէսին թօնու օլան խաշատուրեան Սարա նամ գըգ, պէլտէմիլքն սանտըգ օարաֆըր Գեօրգ աղանըն գարաաշ օղու Նշան տէլիգանլը իլէ էվէնտի, Լաքին պուտա առաջնորդուն զայրէթիլէտէյիլ իտի, պուլնլար գալթէն պիր վագըթտան պէրու պիրի պիրլէրինէ ալեա գա իթմիշ վէ միւտտէթի գալիլէ գարֆընտա տախի նիշանլամագ նիլէթինտէ պուլուսմագտա իտիլէր: Հէնուգ հալի քէյֆիլէթի քէնտի պէօյիլէլէրինէ պէեան իթմէգտէն, եազընը Յօհաննէսին օղու Բողոքեպան կարապետ քի, տուլգալմըշ իտի, քէնտիսինէ իքիլիլ գարը ալմագ, վէ էօքսիւզ գալան իքի էվալտալընա վալիտէ իթտիրմէք նիլէթիլէ մէրգուլէլըղը, սէվիլիւսինտէն ալըրմաղա ֆիլքիլէ գօր վէ պու վէճիլէ պաշար քէնտի էֆքեարընը սայիրլէրին թէվասուս թիլլէ գըղըն տէտէսինէ պէեան իթմէյէ

պունուն իւզերինն տեսեալ օրան սեր-
խօշ տիրացու Ներսէս, քենտի պետ խույ-
լարնտան նաչի գրգընը Բողոքական կա-
րապետն նիշանլար, վէ գրգ իսէ, պու-
նիշանլամա մատտեսինն րազի օլմաեըպ,
տերհալ քենտի սէվկիւլիւսիւ Նիշանա
խապեր վերիւր քի, Ֆիլան առամ քենտի-
սինի էլինտէն գարրպ, քենտիսինն գարր
իթմէք իսթէր. մերգուժ Նշան սողորու
առաջնորդա կիտիպ, հալի քէյֆիյէթի
նազլիտէր իսէ, միւմայիլէյճ տախի տազը-
գա Ֆէվլթ իթմէյէթէք, մէգքիւր խօշմաթ
գարիյէթի բարասընա պիր մէքթուպ եա-
զար քի, տիրացու Ներսէսի վէ անըն
թօնուն Սարաեը սըլպ, քենտի հուզու-
րունա կէթիւրին, քի պու վէճճ իլէ մէգ-
քիւր մատտէ իւզերինն մալիւմաթը
քեամիլէ քեօպ իտիպ, պեր վէճճի շէր
վէ գանուն իճապը իճրասընա պագըն
վէ պատեզին իճապ իթտիկի մահէլէ
քէյֆիյէթի խապեր վերսին, լաքին մեր-
գուժ բարաօ հէնուզ քենտի վազիֆէսի-
նի իճրա իթմէզտէն շէհրիւր խօճա պա-
շըսը վէ հաճի Պետրոս առաջնորդա կի-
տիպ, պիզ իսթմէյէթի քի, մերգուժ
գրգը պուրաեա ճէլպ իթտիւրէսին վէ
թէֆթիլ վէ թէճէսսիւս թահթընա
պըրադասըն, պիզ լազըմ կէլէնի իճրա
իթմէյէթ սէօգ վերիւր վէ պատեհու սիղէ
տախի խապեր վերիւր տէրլէր, վէ օրա-
տան ալըլըպ տօլըու գրգըն էվլինէ կի-
տերլէր, վէ պաշարար նիշանլարը պը-
րագմագ իշին մերգուժէյի իսքեաթ իթ-
մէյէթ, տիկէր թարաֆտան տախի մեր-
գուժ Նշան քենտի մերամարընա վասը
օլմագ իլին, քենտի նիշանլար օրան գը-
զըն էլտէն կիթմէսինի իշիթտիկինտէ,
սողորու հիւքիւմէթի մահէլէյիլէնէ միւ-
րաճաթլէ, հուզուգու շէրիյէթինի
թալէպ իլլէմիլ օլտուղունտան, հիւ-
քիւմէթ թարաֆընտան տախի գարիյէթի
մէգպուրէյէթի իքի նէֆէր գապթիյէթ կէօն-
տերիւր քի, մերգուժ գրգ ճէլպ իթտի-
րիլիպ, մէսէլէ հալ ու թէսվիլէ օլտուն,
լաքին մերգուժան խօճապաշը վէ հաճի
Պետրոս քենտիլէրինն ուլըուն պիր գաշ
քիշի տախի պերապերլէրինտէ օլտուղու-
հալտէ, պիզ գրգը քէօյտէն տըշարը չը-
գարմայըք տէյիպ մերգուժան զապթիյէ-
լէրի եօլա գօրլար. Զապթիյէլէր տախի
պունուն իւզերինն հալի քէյֆիյէթի կէ-
լիպ հիւքիւմէթէ նազլ ու պեեան ի-
տերլէր.

Հիւքիւմէթ. թարաֆընտան թէքրա-
րէն առամ կէօնտերլիլիպ, մերգուժ գրգ
կիճէլէյին ճէլպ իթտիւրիլի, վէօլ կիճէ
միւտիւր էֆէնտինին հարէմինտէ ալըգօ-
նուլըր վէ Ֆէրտասը կիւնիւ առաջնորդա
թէսլիմ օլտունըր. Միւմայիլէյճ տախի
մուլթէլիթ պիր մէճիւս թէշքիլիլիլէ քէյ-
ֆիյէթի մէգպուրէեթի թէֆթիլ վէ թէ-
ճէսսիւս իթտիւրի. Մէճիւսի մէգքիւրտէ

մերգուժ գրգ աղալար էօնիւնտէ թէք-
րաբէն քենտի նըշանլարըն իսթէտիկինի
պեեանլէ պերապէր, սէօգիւնիւ գալի-
լէթմէք իշին մէճիւսէ պիրտէ իմգա վէ-
րիւր. նասըլ քի մերգուժ գրգըն իսթան-
պօլտա պուլունան բէտերինն եազտըրը
պիր գըլթա մէքթուպ պունա պիր իս-
պաթըր գալի սաեըլապիլիւր.

Իշիթէ միւլէլիֆ, հալի քէյֆիյէթ
պունտան իպարէթ օլտալ, մէքթուպու-
մուզու զազէթայի միւլթէպերինիլին
պիր քէօշէսինտէ տէրճէ հիւմէլթ պիրլէ,
վուզուլի հալը վէ հազգանիլէթին տա-
լիմա կիւնէշ կիպի տշիքեար կէօրիւն-
մէսի ամմէյէթ պիտիրմէնիլ ըէճա օլտու-
նուր.

(Իշիւլէ)

— Պիր Հոռվմէական Հայ թարաֆըն-
տան կէլէն չու լաթիտէքի մէքթուպու-
այնէն տէրճ իտերիլ.

Պէյօղլու 24 դեկտ. 1867.

Միւլէլիֆ հազրէթլէրի, զիրտէ մուհար-
րէր մէքթուպումու վարագայի միւլթէպէ-
րինիլէ տէրճի նիյազըմ.

Ֆիւթուլվէթլու միւլէլիֆի Մէճմուա.

Զօգ վազըթտան պերի մուլթազըր օլտու-
ղունուզ չու կիւզէլ վէ չէրլիվէյէն առմաեա
չաեթսթէ օրան նասիհաթլարընըր պու տէ-
ֆա 23 նօ. Բուզնամէնիլտէ օգուտուղու-
մուզտա մէմուուն օլտուգ, անճագ միւլէլիֆ
հազրէթլէրի, նէ սէպէպէ մէպին պիլլէրի
պու անտէք չու կիւզէլ նասիհաթլարընըր-
տան մահրում իթմիլ իտինիլ, սողորուու-
չու հազգա օարֆ իթտիկինիլ գալէմինիլ
էմէյինն թէշէքքիւր իտէմէլ իսէքտէ, ֆա-
գաթ թէէսսիւֆ իտէրիլ, անճագ չուրասը
թէճահիւպիլի մուհիպ օլտուլ տուր. եանի
դեկտ. 3 մէճիւսի ումումիտէ, (Հասունեա-
նըն պերաթըր րուհանի բաթրիլիք պերա-
թըր) տէյի իտտաա իթմէնիլ, պու կիւն
ճիւմանիլէ թէպտիլ օլմասը, վէ բաթրիլ
վէքիլլիլ ինթիլապը իսէ էհալիլէ հիպա
իտէրսինիլ, հիլ էհալիլին պու կիպի պիր
իմթիեազըր օլտալիլիւր մի, վէ իմթիեազ եա-
խօտ հուգուգ տէտիլիմիլ չէեին պիր չիշէ
իշինտէ ուշար կազ, եախօա պիր բամուգ
չիլթէ իսթիւնն տէքիւլէն պիրազ սու կի-
պի չէյէր օլտուղունու պիլլէրէք, պէօյլէ
պիր հուգուգ էհալիլէ պըրագըլըր մը, հիլ
պիլիմ միլլէթ էքսէրիլէթին լաֆըր օլտու-
մու, պիլիմ միլլէթ էքսէրիլէթի իսէ, իւշ
եախօտ պէշ քիշիտէն մերպութ օլտուղու-
նու պիլլէթեօրմուսունուզ, սիլ պաշընըրտան
գօրգմաեօրմուսունուզ, անճագ սիլէ տօս-
թանն սուրէթտէ տէրիմ, չու լաֆընըր կերի
ալըրօանըր, հազգընըրա բէք իյի օլտուր.

Դեկտ. 3 մէճիւսի ումումիտէ (նաֆիլէ
եօրուլմանըն Հասունեանըն պերաթըր կերի
ալընմալ) իտտաանըրա չօգ հազգ վէրիլիլ,
չիւնքի տէվլէթի Ալիլէ, պիր բաթրիլէ վէր-
տիլի պերաթըր հիլ կերի ալապիլիւր մի, չա-
յէտ ալմագ իսթէտէ պիլլէ, հիլ Հասունեան
կերի վէրիւր մի, եախօտ հիլ օլմուչու վաթ-
մը, հաշա, հաշա օլմագ չէյ.

վէ (աղչամա սապահա թէրճէմէնիլ ի-
լէ Թիւրքէթի օգուտաճագ) տէտիլիլիլ կօն-
թազըն նէ կէօնա չէյ օլտուղունու էյիտէն
պիլլիլ օլտուղունուզտան, էօյլէ (քիլիսէ ին-
տինտէ հիլ պիր վէճճ իլէ մուաֆ օլմագ-
լար) կիպի մանօլթալարընըր քէնտինիլէ ա-
լըգօրպանըր, պիլլէրէ մագպուլ օլտուր. Ան-
ճագ միւլէլիֆ հազրէթլէրի, չու վազիթտէ
միլլէթէ օրան օլ կիւզէլ նասիհաթլարընըր,
1865 թարիլիլի մէճմուալարընըր իսթըրմըրա
կէթիւրմէյէթ վասըթա օլտուրազ, պաշարըր պիր
պիր էլտէն կէշիլմէյէթ, վէ օ վազըթ քի
միլլէթէ օրան չիլքին նասիհաթլարընըր-
տա օգուրուզ, անէպա օլ թարիլիլտէ եազմըշ
օլտուղունուզ զազէթալարըր հիլ տէր իսա-
թըր իտէրմիսինիլ, անէպա օլ գալէմ սա-
հիպի սիճմի իտինիլ, եօխօա պիր ախէրի-
միլիտի. եօգ էկէր օլ թարիլիլտէք զազէթա-
լէրինիլ գալ օլմուչ իսէ, մէմուունն թարա-
ֆընըրա պիր մըգտար զազէթա կէօնտէրէ-
պիլլիլիլ.

վէ պու պապտէ օրան չու կիւզէլ նա-
սիհաթլարընըր պիհուտէյէթ սարֆ իթմէյիլիլ,
քէնտինիլէ ալըգօմանըր չօգ իտաերլըր օլտուր,
չիւնքի օլապիլիլ քի պիր պաշա տէհրտէ
իլթիլա իտէր, ֆագաթ նասըլ իսէ պու-
տէհրին միտէլէրի գալիլ օլտուղունտան գա-
պուլ իտէմէլլէր.

Կէլլիլիլ չիմտի միւլէլիֆ հազրէթլէրի,
պու բաթրիլլիլ մատտէսի հազգընտա միւ-
լէթ սիլտէն նասիհաթ պէքէմէլ, չիւնքի
պու պապտէ հէր քէսին նասիհաթը քէնտի
ալըլտա վէ տիրալէթինտէ տիր, վէ հազգ
սահիպիտէ հիլ պիր վազըթ հազգընտան վազ
կէշէմէլ, վէ եապաթընտանտա սուր օլա-
մագ, անճագ հազգընըր կէճ եախօտ կիւն գա-
զանըր. ֆագաթ գազանըր, օ սէպէպ իշին
սիլլին չու արա տէրճ իթտիկինիլ օ կիւզէլ
նասիհաթլարընըր հազգընտա սիւքիլիւ-
նիլիլ բէք իտաերլըր կէօրիւրիլ. չիւնքի օ-
լապիլիլ քի եազըն վազըթտա չու 67 թա-
րիլիլ զազէթալարընըր 65 թարիլիլ զազէ-
թալէրինիլ իլէ պիր տէօթէ իթմէք իճապ ի-
տէր.

Նասըլ քի տէմիլիլ վէ ելինն տէրիլ, չու
պիհուտէ նասիհաթլարընըր պերթարաֆ ի-
տին, չիւնքի Հասունեան հազրէթլէրինիլ,
միլլէթ հիլ պիր վազըթ բաթրիլ թանըրա-
մագ վէ գապուլ իտէմէլ. մատամ քի տէվ-
լէթին նիլգամը իւզրէ իճրա օլմամըլ տըր,
նասըլ քի պու միլլիլ իւզրէտէ միլլէթ բւ-
րօթէսթօսունու պապը Ալիլէ թագտիմ իթմիլ
տիր.

— Կէլլէն ճուճա ախշամըր օյնանըլան
« Ռուբինեանց թագաւորութեան կոր-
ճանումը » նամ օլունուսն իճրասը հէն-
կեամընտա զուհուրա կէլէն պապըր գու-
սուրլարը նասըլ քի պիլիտիրմիլիլ, հազը-
գաթէն պապը իսպընլար թարաֆընտան
հասէտըլ իլէ սուի նիլէթէ մէպի
թահրիլ օլտունմուչ օլտուղու անլաշըլ-
մըլ տըր, զիրա մէգքիւր օյուն պու գա-
տար գուտուրլարը իլէ օլ տէրէճէ թահ-
սին օլունմուչ իքէն, սաըլ միւլէլիլիլ.

նին թարիֆ վե միւրաւորիւզրէ իճրա օւ լունսա տահա բէք շօք զիեատէ միււ էսիր վե նատիր իւլ էմսալ պիր օյուն օւ լաճաղը տէրքեար տըր , էսէֆ օլունաճադ հալ տըր քի , էօյլէ պիր թէչէպպիւսա թը թէչվիգ իտէճէք եւրտէ , էօյլէ վատ եիւրէքլիէր թարաֆընտան Սէտէֆճեան էֆէնտիեէ գարչը խուսուճէթ վե ասա վեթտէ պուլունարագ պէօյլէ գուսուր լար օլմասընը արգու վե պէլքիտէ . . .

Թէատրօնուն իթալեան խըտմէթճիլէրի նէ պէօյլէ տալրանմալարընը նասիհաթ իյլէմիշլէր տիր , քի պուլնար գանն իտէր . սին գաստէն հիշ պիր իճրա օլունաճադ մէնշարէյի վագթիլնտէ կէօսթէրմէմիշլէր , վե իպրամօլունտուգտա իճրա իթմէք իսթէմէմիշլէր տիր , ինչալահ շու օեուն պիր պաշգա տէֆա օյնանլարագ իլք տէֆաթիլտէ գաստէն գուսուր իշլէնմիշ օլտուղու թէպէյեիւն իտէր . հէր հալտէ եինէ Սէտէֆճեան էֆէնտի մահճուպ օլմաեւպ էհալի թարաֆընտան թէվէճիւհ վե թէչէքքիւր պուլտուղու հալտէ աիւշմէնլէրի մահճուպ օլմուշ օլտուգլարընտան , էհալիին թէչվիքի , անլէրին առաւթիլնէ զալէպէ իթմիշ տիր . Նասըլ քի շու աթիտէքի պահս տալի օլ կիճէքի օլունուն իւզէրինէ իյգահաթ վէրէրէք , այնի մատտէ հագգընտա թէչէքքի իտէր .

ՀԱՅ ԹԱՏԵՐԱԲԷՄ

Ո՛հ , ի՞նչ կըսեմ , Հայ-Թատերաբէմ .

— Աս բառը հայրենի սիրոյ նեկտառով գուարթացեալ , կամ յափշտակեալ մտքի ծընունդ , եւ կամ գրգռեալ երեւակայութեան մը պտուղ է , կարծեմ զոր անցեալ օր Մանգուճի 551 թուոյն մէջ սխալմամբ Հայ-Թատերաբէմ յորձորշեցի փոխանակ ըսելու Հայ-օտարաթատերաբէմ :

Թէ եւ Հայ հեղինակութեամբ հայ թատերագութիւն , Հայ հնչումով Հայ ներկայացում , Հայ դերասանք եւ Հայ դերասանուհիք , բայց ուր Հայ-Թատերաբէմ , ինչո՞ւ ինքզինքս խաբեմ . զի չէնքն օտար , մուտքն օտար , միջնադրան ներքնադրան հրամանատարն օտար , քաշող հրող եւ ընդունողն ու վըռընտողն օտար , ներկայացման տեսարանի ներդաշնակութիւն պահողն օտար , եւ չէնայի ամէն ձեւ ու ցոյցքն ի գործ դնողն օտար , հապա հայուն ո՞ խելք տար , որ ունայն տեղ կը խնդար , քանի որ Հայ Թատրօն գոց կը մընար .

Դեկտեմբեր 22 ուրբաթ իրիկուն աս օտար թատերաբէմին վրայ ի հանդէս բերուած խաղն ազգային եւ առաջին ներկայացումն էր . որոյ գողտրիկ եւ խորհրդաւոր կապակցութիւնն ու կազմութիւնը արգոյ հեղինակ Ռ . Սէտէֆճեանի աս մասին ունեցած ճաշակ , տաղանդ եւ տրամադրութիւնը կը յայտնեն , եւ իրաւամբ ամէն հայուն հոն գտնուիլն կը պահանջեն .

Ամէն Հայ եկաւ խոնցեալ , թատրոնին ներսը դուրսը լեցուեցաւ Մ . Նաւում ալ

որ այսչափ Հայ տեսած չունէր , մէյմը զարմացաւ . մէյ մը բարկացաւ , Հայերը թատերասէր չեն , ո՞ւր է Հայ չկայ պոռացող Մ . Նաւումը՝ դուրս ըրէք սփոք ըսաւ օտարկանաց , զի ալ ներսը տեղ չմնայ .

Իշխանաւորն հրաման ըրաւ չըրաւ , հըրեցին հրմրկեցին , իրար սխալեցին , օրը ներս փախաւ , օրը դուրս , օրն ալ ինկաւ օտից տակ , ո՞ւր կը ճգմուի , որուն գլուխ , որուն ոտք , եւ օրուն ձեռք , որուն կրունակ , որն ալ ետ կուգէ իր ստակ , եւ մէկուն ալ իբրեւ չնօր կըտրուի ի մէրքէզ մի օթեակ . . .

Իսկ ներսը ամէն կողմ խիտ առ խիտ խոնած ամբոխ , ամէն յարկ վարէն մինչ վեր շարուած գլուխ , կամ ամէն կողմ Հայ գլուխներէ պատ մը ձեւացած , եւ ամէն դիպ խուած շուկ , շշուէշ , չփոթ , շմոր եւ աղաղակք խառնափնդոր՝ երբ թատերական վայրից լուսութիւնը կը խափանէին , վարագոյրը բացուեցաւ , ներկայացումն սկսաւ եւ հայուն զգայուն սիրտն ալ տխուր տեսարանով մը զգածուեցաւ .

Աս ներկայացումն էր « Ռուբինեանց թագաւորութեան կործանումը » , զոր շարադրած էր Ռ . Սէտէֆճեան էֆէնտին պարզ , բայց բաւական խորհրդաւոր եւ ազդու եղանակաւ , թէ եւ արգոյ հեղինակին ոգւոյն եւ զգացմանց ու դերասան եւ դերասանուհեաց ջանից եւ ճգանց հակառակ ուրիշ չար ոգի մ'ալ կը ճգնէր խանգարել նորա շարք ու կարգ , բայց եւ այնպէս Պ . Աղաման , որ իր աշխրթ երիտասարդ հասակին համեմատ սիրահարական դեր ներկայացունելու մասին ինչպէս որ հռչակաւոր է , նոյնպէս ալ ծեր գորապետի մը դերը անյուսալի կերպիւ կատարեց :

Տիկին Արուսեակ Պէզիրճեան իր թագուհւոյ դերը մասամբ մը շարժումներովն հանդերձ լաւ կատարեց :

Տիկին մարիամ Դադիկեան իբրեւ ոգի Հայաստանի , իր եղանակաւոր դերը շատ վայելուչ կերպիւ կատարեց , եւ օր . Աղ . փափաղեան ֆինանայի դերը անյուսալի կերպիւ աղէկ կատարեց :

Պ . Խ . փափաղեան Ուրացեալ գորապետի դերը կատարողը՝ Պ . Պէշկեանի յատուկ եղած դաժանական դերերու յարմարութիւն ունենալը յայտնի ցոյց տուաւ . Բայց Շահանի դերը՝ զանի ներկայողին տրամադրութեանը յարմար չէր .

Կուրսը հասարակութիւնը՝ թէեւ աս դերերուն ներկայացման մէջ տեսնուած թերութիւններուն տեսակ տեսակ մեկնութիւններ կուտայ , բայց ըստ իս՝ այս ընտիր ներկայացման փառքը եւ հեղինակին ջանքն ու աշխատանքը նսեմացնող եւ ներդաշնակութիւնը խանգարողն՝ կարծեմ չէնայի եւրոպական մաքինութիւն անհոգութիւնը , կամ լաւ եւս նախանձ ոգւոյ մը աներեւոյթ դուրսութիւնն էր . . .

Այս աներեւոյթ դուրսութիւնը օր մը պիտի յայտնուի , երբ Հայ հասարակութիւնը յիշեալ ազգ . ողորդութեան կրկին ներկայացումը խնդրէ , եւ այն ամենայն պատրաստութեամբ ի հանդէս ածուի ինչպստ փըրկ-

չի , այն ատեն իրօք պիտի տեսնուի թէ ինչու համար պէտք եղած որոտում եւ հրեշտակիկին օգին մէջէն անցնելու տեսն փայլակ ու հայծականեր ի գործ չդրուեցան , եւ խաղին տրամադրութեանը համեմատ ցոյցեր ու ձեւեր չտրուեցան եւ խել մը անկարգութիւններ տեղի ունեցան . . .

Առ այժմ իմ հրապարակական շնորհակալութիւնս կը յայտնեմ թէ արգոյ հեղինակին եւ թէ դերասանաց ու դերասանուհեաց , որոց յառաջադիմութեանը ի պատէ կը փափագիմ յուսալով որ երկրորդ անգամին աւելի աղէկ կերպով պիտի ջանան կատարել :

ԽՈՍՐՈՎ

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԹԵՂԵԿՐԱՅԻԹԷ

(Աճաւ Հաւաքութեան)

Պէրլին 7 յունուար 1868 .

Մ . տը կօլո եարըն եինէ փարիսէ եօլ ճու օլաճագ տըր .

Վիէննա 4 յունվ . ախշամըն սաաթ 10 վէ 20 տաղըգասընտա .

Լիզպօն . — Գապիլնէթ օնուն թէչքի ի Գօնթ տ'Սվիլեա իհալէ օլունունշ տուր .

Պուքրէ 4 յունվ . քր .

Գամարատա ինթիլսապ օլունուն մէ պուսանըն էքսէրիեթի սէրպէսիեթ թարուսթընտան տըր .

Սվիթրիա թէլէկրաֆըր գօրմուշ օլտուղունտան , յաւնվար 4 պալատէքի թէլէկրաֆ շիմտի կէլմիշ տիր .

Ի Լ Ա Ն Ա Թ

Ս . ՊՈՂՈՍԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅՆ ԶԱՆԳԱԿԱՀԱՐԸ ԹԱՏԵՐԱԲԷՄԻՆ

Ի Զորս արարուածս եւ ի մի յառաջաւան

ԹԱՐԳՄԱՆԵՍՑ

ԿԱՐԱՊԵՏ Դ . ՏԱՔԼՍԵԱՆ

Ասիկա գեղեցիկ եւ ներկայացման արժանի թատերագութիւն մ'է , որուն վերջը արգոյ թարգմանչին կողմէն մէկ քանի հալազգի նշանաւոր անձանց վրայ գեղեցիկ հիւս ներքողներ կան իբրեւ յաւելում .

Կը ծախուի Զագմագճըլար փողոցը Պ . Յ . Գաֆաֆեանի խանութը : Գին 4 ղրշ .

ԹԱՆԳԱՐԱՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ

ՀԱՏՈՐ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԿԻԶՈՅԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՏԵՏՐ 4 .

Այս ընտիր եւ կարգալու արժան պատմութիւնը , զոր սօգթօր Մանուէլ էֆէնտի խթիւնեան ազգասիրական ջանիւք ի յոյս ընծայելով , ամէնուն դիւրամատչելի ըլլալու համար տետր առ տետր կը հրատարակէ , կը յուսացուի որ՝ արգոյ հասարակութիւնը պիտի փութայ թէ Մեծ . թարգմանչին աշխատասերութիւնը պսակելու , եւ թէ մտաւորապէս ու բարոյապէս օգուտ քաղելու :

Կը ծախուի ամէն գրապաճառաց քով գին 60 փարա :

ՍԱՀԻԳ ՂԱԶԷԹԱ

ԿԱՐԱՊԵՏ Յ . ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԼԵՂԱԹԱՆ ՀԵՐԱԼՏԸՆ ԹԱՊԻԱՆԷՍԻՆԵՅ ԳԵՌՕՂԵՍԱ ՅՈՂԻՆ ԵՈՂԵՆ , ԶՈՐԴԱՆԱ ԶԵՏՈՒԼԻՊ ԳԵՐԱՅԻԼԻՐ ԶԻՔԵՐՈՂԱՆ ԵՌԵՐԵՐ 467 .